

17 AĞUSTOS VE 12 KASIM 1999

Depremlerinde Yaşanan Kişisel Davranışlar

Recai AKYEL / Eski Gölyaka Kaymakamı

1 7 Ağustos ve 12 Kasım 1999 Depremlerinde Gölyaka İlçesinde kaymakamdım. Her iki depremden de etkilenen ilçede yaşanan çok sayıda ve farklı nitelikte olaylar oldu. Yaşanan değişik nitelikteki olaylardan kişi davranışları ile ilgili seçtiğim örnekleri sunmak istedim.

İYİKİ FIRINI KAPATTINIZ

İlçede, Tarım Bakanlığının yerleşim yerlerindeki Fırınlar ile ilgili bir düzenlemenin uygulamasını yapmak zorunda kalmıştık. İlçe merkezine yakın, Çay köyünde bir fırın vardı, aile işletmesi olarak çalıştırılıyordu. Karı, koca ve çocukları ile bir de bir yakın akrabası, beraber işletiyorlardı.

Konu, kamu düzeni, can güvenliği ve sağlık olunca ve Bakanlık da bu konuda titiz ve takipkâr olunca, Kaymakamlık olarak Fırını mühürlemek ve kapatmak zorunda kalmıştık. Fırının kapanacağı belli olunca, fırını işleten aile yanıma çok geldi ve gitti; “aç kalırız, geçinemeyiz, yıllarca biz bu fırından ekme yiyorduk, idare edin, fırını kapatmayın” dediler ise de; biz de onları ikna etmeye çalışıyorduk, böylesine ikna edici bir süreç sonunda, ailenin özel durumuna üzülererek de olsa, fırının içindeki malzemeler boşaltıldı ve fırın mühürlendi ve fırın kapandı.

Toplumsal yaşam devam ediyordu, ilçenin bir işi diğerini takip ediyordu, ben de bu işleri yetiştirmeye çalışıyordum, derken 17 Ağustos Depremi oldu. Depremin yoğunluğu ile uğraşıyordum; bir gün Fırını kapattığımız aileyi, karı koca ve çocukları ile birlikte Kriz merkezinde gördüm. Ailenin erkeği bana hitaben; “Kaymakam bey, ne iyi etmişsiniz de, fırını kapatmışsınız, fırın depremde olduğu gibi yıkıldı, çöktü. Eğer fırın çalışıyor olsaydı, biz o saatte günün ekmeğini pişirmek için hazırlık yapmak üzere fırında olacaktık ve aile olarak yıkılan binanın altında kalacaktık. Fırın kapanınca, biz de kurtulmuş olduk.” dedi.

Hayat böyleydi işte, dün ekme kapımızı kapattınız, diye bana kızan, si-tem eden aile, bugün bana teşekkür ediyordu. Hayatta kalmalarına şükrediyorlardı ve hayatta kalmalarının sebebi olarak ta o saatte fırında olmamalarını düşünüyorlardı. Bana teşekkürlerinin sebebi ise, Fırının mühürlenmesindeki tutumumdu ve ilçede her olanda kaymakamın rolü olduğunun kabulü düşüncesiydi.

BU NE BİÇİM YARDIM KOLİSİ

17 Ağustos depreminden sonraki günlerden birinde, Gölyaka ilçe merkezinde vatandaşların içindeyim, vatandaşların dilek ve taleplerini dinliyordum; deprem her tarafı yıkmış, çok şeyi yok etmiş, insanları

Kaynak: <https://www.cumhuriyet.com.tr/yazi-dizileri/17-agustos-depreminin-uzerinden-24-yil-gecti-acilardan-ders-alinmadi-2109459>

yaralamış, sakat bırakmış ve öldürmüştü. Toplumsal yaşamda depremin etkilemediği bir nokta kalmadığından dolayı, deprem bölgesinde talebin ve ihtiyacın ve itirazın ve şikayetlerin ve yakınmaların arkası kesilmiyordu.

Bir kadın karşıma geçti, elinde bir yardım malzemesi kolisi vardı; "Kaymakam Bey, kaymakam bey, bu ne biçim yardım kolisi? Al başına çal" deyip, birden ve aniden, elindeki yardım kolisini tam da ayaklarımın ucuna fırlattı. Çevremdeki görevliler ve vatandaşlar şaşkındı, orada bulunan polisler müdahale etmek istediler, ama ben müsaade etmedim, "bırakın kendi haline, gitsin", dedim. Kadın da bu tepkisini gösterdikten sonra, arkasını döndü ve gitti.

Kadının, bu ne biçim yardım kolisi, diye kızdığı ve önüme fırlattığı yardım kolisi olayının aslı şuydu; dışarıdan gelen, gönüllü şahıs ve kişilerin gönderdiği yardım kolilerini olduğu gibi, ilçedeki vatandaşlara dağıtıyorduk; ayrıca, gelen yardımlardan, ilçe olarak kendimiz de yardım kolisi hazırlayıp vatandaşa veriyorduk. Bu yardım kolilerinin içinde, bazen de kişilerin ihtiyaç duymayacağı özel malzemeler de bulunabiliyordu; kadın bezi, çocuk bezi, tıraş bıçağı gibi malzemeler de bulunabiliyordu bu yardım kolilerinin içinde. Depremin bu sıcak ortamında her kişiye özgülenmiş yardım paketi oluşturmak

Kaynak: <https://www.aa.com.tr/tr/gundem/17-agustos-depreminin-uzerinden-23-yil-gecti/2662057>

çok zordu. Bu yardım kolileri hazırlanırken, kişilerin, ihtiyacı olmayan malzemeleri, ihtiyacı olanlara verebileceği ön kabulü yapılmıştı.

Protestocu kadının meselesi de aynıymış, koli içindeki malzemelerin bir kısmı, ihtiyaç duymadığı malzemeler olunca, ben ne yapayım bu yardım kolisini? Diye kızmış ve protestosunu yapmıştı; oysa ihtiyacı olan bir başka komşusuna veya akrabasına verebilirdi. Genç kadın, protestosunu yapıp gittikten sonra, görevli arkadaşlara, yardımları dağıtırken vatandaşların taleplerini karşılayın, şikayetlerini önemseyin, şeklinde talimat verdim ve ben kendi açımdan genç kadının protestosunu unuttum gitti; nasıl

unutmayayım ki; deprem bölgesinde, her an yapılması gereken işler beni bekliyordu.

Sanıyorum, olayın üzerinden bir hafta kadar geçmişti ki; aynı kadın kriz merkezine geldi ve beni ayakta yakalayınca, yanıma yaklaştı ve bana hitaben; "Kaymakam bey, geçen haftaki davranışından dolayı özür dilerim, yaptığım yanlış, sağ olun siz hoşgörüyü karşıladınız, bir şey demediniz", dedi. Ben de özür dileme nitelikli hitabına teşekkür ettim ve kadın ayrıldı ve gitti.

BEN BAKAMIYORUM; AL, SEN BAK

17 Ağustos 1999 depreminin oluşunun üzerinden henüz bir hafta geçmemişti; başta ilçe merkezi ağırlıklı olmak üzere, Gölyaka'da hasar büyüktü; ayrıca depremin etkisinin sıcaklığı halen devam ediyordu; herkes yoğunluklu olarak İlçe Kriz merkezinin çevresinde yoğunlaşıyordu; hem kriz merkezi, ilçe merkezinde, belediye binasının yanında olması nedeniyle ulaşımı kolaydı, hem de herkes çok değişik dertlerine çareler arıyordu, bulabildikleri kapıları çalıyorlardı.

Kaynak: <https://halktv.com.tr/gundem/marmara-23-yil-once-yasa-boguldu-688665h>

Kaynak: <https://halktv.com.tr/gundem/marmara-23-yil-once-yasa-boguldu-688665h>

Ben, kriz merkezinin önünde, görüşmeye gelen vatandaşlar ile görüşüyordum, bu görüşmeler sırasında, çevremde muhakkak surette birileri de olurdu. Kişiler değişik taleplerde bulunurlardı, bu taleplerin hiçbir sınırı bulunmazdı; bu talepler karşısında kızmaca yok, darılmaca yoktu; imkanlar ölçüsünde vatandaşa yardımcı olunurdu. Vatandaşa, “bizim görevimiz değil”, deme lüksü yoktu.

Bir adam karşıma geçti, yanında sekiz-dokuz yaşlarında bir oğlan çocuğu vardı. Adam bana hitaben; “kaymakam bey, karım evi terk etti, gitti; bu çocuğa bakacak halim yok; al bu çocuğu, sen bak”, dedi, çocuğu önüme iteledi, fırladı ve koşarak yanımdan kaçtı-gitti. “Yahu dur, nereye gidiyorsun”, diye arkasından bağırmana rağmen, adam gözden kayboldu, gitti. Çocuk benim önümde kaldı, öylece. Çevreme döndüm “yahu arkadaşlar, kimdir bu adam? Tanıyan, bilen var mı? Çağırın, getirin bu adamı, yardımcı olalım, çocuğunu alsın ve götürsün”, diye seslendim ve bu konuda yardımcı olmalarını istedim. Aksi halde, ilçede çocuğu misafir edecek bir kurum ya da tesis olmadığından, çocuğu ya benim evimde veya başka birinin evinde misafir etmek zorunda kalacaktık.

Çevremde bulunan muhtarlardan birileri, kişiyi tanıdılar, ricam üzerine gittiler, adamı buldular ve getirdiler; adama bir miktar nakdi yardımda bulunduk, bir ihtiyacı olursa, gelebi-

leceğini söyledik, çocuğunu teslim ettik ve adamı uğurladık. Adama kızmaca olmadı, çocuk etkilenmesin diye kaba söz de söylenmedi, çocuğa da sevindirici bir şeyler verdik ve gönderdik.

KARDEŞİMİN CESEDİ BULUNDU, TEŞEKKÜR EDERİM

Gölyaka, 17 Ağustos ve 12 Kasım 1999 depremlerini birlikte yaşamıştı. 12 Kasım depreminde Düzce merkezi daha fazla hasar görmüştü. Gölyaka hem Düzce'nin bir ilçesi olduğundan hem de Düzce'ye fiziken yakından dolayı, Düzce'de gündüz ve gece çok sayıda Gölyaka'lı bulunduruyordu. Bu yüzden Düzce'deki depremde ölen ve yaralanan Gölyakalı'lar da vardı.

Gölyaka ilçe kriz merkezinde, yani ilçe kaymakamlık makam odasında oturuyordum. Bilindiği üzere, deprem gibi afetlerden sonra ilçe kriz merkezi kuruluyor, afet ile ilgili işler artık ilçe kriz merkezinde idare ediliyordu. İlçe kriz merkezinin başkanı kaymakam, kriz merkezinin sekreteryasını da kaymakamlık personeli yürüttüğünden, afet döneminde ilçe kriz merkezi ile ilçe kaymakamlığı aynılaşıyordu.

Kriz merkezinde 7/24 çalışılırdı. Muhakkak, her vakit en azından, bir nöbetçi ve irtibat görevlisi olurdu, gece boyunca. Kaymakam olarak, bir yerlerde görev gereği bir meşga-

le çıkmamışsa, gece yarısına kadar Kriz Merkezinde bulunurdum; bu durumu bilenler, kaymakam ile görüşmek için ortalık rahatlasın, daha rahat olsun diye, gece yarısına kadar vatandaşların kriz merkezine gelişleri devam ederdi.

12 Kasım Depremi'nden sonra, bir kadın geç vakitte kriz merkezine geldi ve derdini anlattı; “Kaymakam bey, erkek kardeşim, Düzce'de şu mahallenin kahvehanesinde enkaz altında kaldı, bütün başvurularımıza rağmen, kurtarma ekipleri, o binanın altında ölü veya yaralı kimse yok, diyorlar. Lütfen, ilgilenir misiniz? Annem rüyasında görmüş, kardeşim, o binanın enkazı altında daymış” dedi. Depremin üzerinden epey zaman geçmişti ve aslında annesinin ve kardeşinin istedikleri; enkazın altından ölmüş bir erkeğin cesedinin bulunması ve çıkarılmasıydı.

Düzce Kriz Merkezi'nde görevlendirilen aynı dönem kaymakam arkadaşlarım vardı; enkaz kaldırma biriminden sorumlu aynı dönem arkadaşlarımdan birini aradım, durumu izah ettim, adresi bildirdim ve yardım istedim. Kadın teşekkür ederek ayrıldı, gitti. Birkaç gün sonra, hemen hemen aynı zamanda, kriz merkezine gelen aynı kadındı. İçeriye girdi ve dedi ki; “Kaymakam bey, annem size çok dua ediyor; selamı var, teşekkür ederiz, kardeşimin cesedi enkaz altından çıkarıldı.” Böylesine bir konuşma karşısında söylenecek laf bulmakta zorlanmıştım.

İnsanlar, önce akrabalarının, yakınlarının enkaz altında kalmasına ve ölmesine üzülyyorlar; ama cesede ulaşamayınca bu üzüntü daha da fazlalaşıyor. Cesedi bulmak ve yeri belli olan bir yere defnetmek, ölü sahiplerine ayrı bir huzur veriyordu. Uzun bir süre sonra, zaman zaman belli belirsiz karamsarlıktan sonra, cesede ulaşmak, sahiplerine sanki canlı bulunmuş gibi bir mutluluk verdiğine şahit oldum.